

TEZAUŢĂ LITURGICĂ
11 NOIEMBRIE
SF. IUSTIN POPOVICI

VIATA
SF. CUVIOS-
MĂRTURISITOR
TEODOR
STUDITUL

BELGRAD, 1977

Архимандрит ЈУСТИН Поповић ЖИТИЈА СВЕТИХ

11. НОВЕМБАР ЖИТИЈЕ И ПОДВИЗИ ПРЕПОДОБНОГ И БОГОНОСНОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОДОРА СТУДИТА, ИСПОВЕДНИКА

У ЦАРИГРАДУ живљаше благородан и богат човек по имену Фотин, управитељ царске благајне и свих царских ризница државних, ожењен благородном женом Теоктистом. Обоје беху побожни и пуни страха Божија; и они ништа не претпостављаху Богу и светим врлинама еванђелским. Од таквих родитеља и роди се блажени Теодор 759. године. Просветивши чедо своје светим крштењем, родитељи га до седме године његове васпитаваху у побожности и закону Господњем. Затим га дадоше да се учи књизи. Бистар и трудољубив, Теодор брзо напредоваше у учењу. Са годинама, он поступно и темељно изучи ондашње науке: граматику, књижевност, реторику и философију. Уједно с тим он се усрдно бављаше свестраним изучавањем Светога Писма и дела Светих Отаца. Школујући се, млади Теодор бејаше скроман, повучен,

озбиљан: избегавао је реторска и философска некориона препирања И празнословља, а бавио се својом душом – развијајући у себи целомудреност, кротост, уздржање, смиреноумље, и остале врлине. Ревносно је посећивао и бивао на црквеним богослужењима, изнуравао тело своје постом, бдењем, радом; усрдно је читао и изучавао животе светих подвижника. И тако млад, свим бићем својим неуморно гредео ка небу.

У то време Црква доживљује тешке дане од иконоборачке јерееи. Цар Константин Копроним,[\[15\]](#) опаки иконоборац: избацује из храмова свете иконе, свете мошти; уништава фреске и мозаике; забрањује молитвено поштовати свете иконе; гони и прогања све поштоваоце светих икона; посебно немилице и крваво злоставља и мучи монахе, као убећене, ватрене и неустрашиве браниоце иконопоштовања; затвара манастире и руши, одузима манастирску имовину. То се, само у мањој мери, продужава и за царовања Копронимова сина, цара Лава IV Хазара.[\[16\]](#) Све се то одиграва пред очима христољубиве душе младога Теодора. Но у другој половини Хазарева царовања, за време једног краткотрајног затишја, у Цариград допутова са горе Олимпа[\[17\]](#) игуман Платон, ујак Теодоров, брат

његове мајке, чувени подвижник, ревносни поборник иконопоштовања, човек великог угледа у царевини. Његов боравак би од огромног утицаја на многе. Он запали многа срца љубављу према монаштву, према тој најузвишенијој философији живота. На челу тих љубитеља монашке философије беху: Фотин и супруга му Теоктиста; њихова два сина: Теодор и Јевтимије, и њихова кћер. Фотин раздаде своје имање и богатство сиромасима, подари слободу својим робовима, одрече се службе на царском двору, па са целом породицом својом отпутова из Цариграда у Витинију, вођени игуманом Платоном.[18] Дошавши тамо они се зауставише на Фотиновом имању Воскитион, у близини места Сакудион. Воскитион беше дивно место: на огранцима горе Олимпа, окружено прекрасном шумом, са изврсном текућом водом, са много разноврсних воћки, повучено и тихо, одсечено од света, само се једном стазом могло доћи до њега. Преподобном Платону и његовим сапутницима ово се место веома допаде и они се ту настанише, а Теоктиста са ћерком и рођакама насели се на Европској обали Босфора. Младом Теодору беше тада двадесет две године. У Воскитиону би основан манастир и подигнута црква у име светог Јована Богослова; манастир се назва Сакудионски, и

беше под влашћу игумана Платона.[19] Након мало времена свети игуман обуче Теодора у свеоружје свете схиме – ή τοῦ ἁγίου οχήματος παντευχία. Млади монах се са још већим жаром предаде испосничким подвизима, које је и раније упражњавао, морећи тело своје постом и мучећи га најтежим пословима. А темељ, на коме он зидаше сав свој монашки живот, беху послушност и смиреност. Да би што више смирио себе, он је налагао на себе сваковрсна послушања, па чак и она која су сматрана за најнижа: секао је и цепао дрва, носио воду, копао земљу у градини и у пољу, носио и вукао камење; често је носио на леђима сточну балегу и ђубрио градину, и то ноћу да га не би видели. А када се дознаде за то, многи се чуђаху томе што син тако богатих родитеља, одгајен у раскоши и богатству, узима на себе тако ниске послове, сматрајући за највећу славу – живети без славе. Но поступајући тако, он стварно сматраше да ништа не ради. Зато и удвостручаваше своје усрђе: помагаше братији у послушањима, који због своје немоћи или телесне оболелости не беху у стању на време извршити своје послушање. Помажући им, он је трчао на све стране, и био слуга свима. Посебну бригу и изузетно старање блажени Теодор посвећиваше исповедању својих помисли

и дела своје духовном оцу, светом Платону. С љубављу одлазећи к њему, преподобни Теодор му је искрено исповедао све своје поступке, и свим срцем примао од њега поуке и савете.

Упоредо са овим споменутих подвизима, блажени Теодор је са посебном љубављу и неугасивим жаром читао и изучавао Свето Писмо и Свете Оце. При томе се нарочито задржавао на делима светог Василија Великог о монаштву и подвижништву, која су му служила као руководство у његовом личном подвижничком животу. Исто тако он је сваки дан издвајао један део времена за богоразмишљање; тада се потпуно усамљивао, предстојећи Господу молитвено и сузно са свима тајнама своје душе. Постепено се усавршавајући у врлинама, преподобни Теодор доби изузетно место међу другим подвижницима и мало-помало постаде за њих као неки закон – ὡς νόμος. И љубав њихова према њему беше велика, нарочито љубав блаженог игумана Платона. Он у преподобном Теодору имађаше не само мудрог сабеседника него и богомудрог помоћника у управљању манастиром и вођењу манастирских послова.

Ревносно гајећи у себи све врлине, блажени Теодор одисаше неком свештеном унутрашњом тугом, христочежњивим умилењем и

боготворним смирењем. Доказ тога беху обилне сузе које су се тако богато лиле из његових очију. И у исто време из њега зрачаше нека небеска радост и благодатна озареност. Ум његов, очишћен од земности и ослобођен од страсти, беше молитвом сав упућен ка Богу и усредсређен на Божјем. А уздржање његово беше дивно и разумно. Он нити избегаваше храну, нити неблаговремено оптерећиваше стомак њоме, већ мудро сатираше главу охоле аждаје: јер није постио дуже времена од прописаног за сву братију, него када су сви бивали за трпезом, тада је и он седео и јео заједно са њима. Али при томе он је јео врло мало, тек колико је најпотребније за одржавање тела, и у исто време трудио се да сакрије од других своје уздржање, да се не би открило како он готово не узима храну и пости се пред људима. У томе се многи угледаху на њега, и стараху се да га према својим моћима подражавају. Међу таквима беху ови: Јосиф, брат његов по телу, који касније због врлинског живота свог би постављен за архипастира Солунске цркве,^[20] Јевтимије – други брат његов по телу, затим Атанасије, Навкратије, Тимотеј и многи други од уздржљиваца, који идући за Теодоровим схватањем и примером напредоваху у врлинама. Између осталих врлина

блажени Теодор имађаше и ову: усрдно је читао душекорисне књиге, марљиво је прочитавао Стари и Нови Завет и дела Светих Отаца. Изузетно је волео читати дела светог Василија Великог: она Му беху и храна души и велика духовна наслада. Правила пак и уставе монашког живота, прописане од светог Василија, он врло брижљиво испуњаваше, не нарушавајући ни јоту из њих; а оне који се не држаху тих правила и прописа он не сматраше за монахе већ за световњаке. Видећи где блажени Теодор толико сија врлинским животом, преподобни Платон се веома радоваше томе. И он донесе одлуку да га одликује свештеничким чином. Зато узео блаженог Теодора и одведе у Цариград к свјатјешем патријарху Тарасију. И блажени би рукоположен у чин презвитера од светог Тарасија, не толико по своме пристанку колико под приморавањем, Јер блажени, сматрајући себе недостојним, није желео да прима такав чин, и говораше да то премаша његове моћи. Али, не могући се противити наређењу свога духовног оца Платона и патријарха, а више свега вољи Божијој, он се и против своје воље покори и прими свештенство. Вративши се затим у манастир, преподобни Теодор се даде на још веће подвиге и трудове, који се не могу

описати. Он сву снагу своју напрезаше да ум свој потпуно одстрани од чулнога, изнуравајући остатак тела. Ослабађајући себе земнога, он се стараше да живи једино душом. Јер љубав к Богу и стремљење к небеском не дозвољаваху му да одвоји и најмање времена за бригу о телу. То га побуђиваше да презире и оно што је најнеопходније: сан и храну; јер он се предаваше врло кратком и лаком сну, а хране узимаше врло мало, тек да одржи тело. Све то он презираше, као да се већ преставио ка другом животу и оставио земљу, мада је боравио на њој са телом.

Посматрајући такво усавршавање блаженог Теодора, преподобни Платон осећаше да је у Теодору нешто необично велико, дивљаше му се и често га хваљаше; и многима указиваше на такав напредак његов. И стаде преподобни игуман молити блаженог Теодора да се прими старешинства и управљања манастиром, пошто је он већ стар и изнурен, а и братство се увећава. Но блажени одбијаше то, сматрајући то за тешко бреме, и отказа да послуша игумана у овој ствари, мада је у свему другом био врло послушан. Знао је блажени да је далеко лакше бити под влашћу неголи бити на власти и управљати другима, нарочито монасима који ревнују у врлинама и подвизима. У руковођењу

монаха потребно је испитивати не само њихова дела и речи, него и све покрете душе, све помисли, и сва унутрашња душевна расположења и стања, јер ту и најмањи пропуст наноси највећу штету и оставља зло да се таји унутра. То је оно што је приморало преподобног Теодора да се не прими старешинства.

Увидевши да не може наговорити Теодора да се прими старешинства, преподобни отац игуман Платон искористи болест која га снађе, – мада и дотада он беше стварно слаб и немоћан -, те леже у постељу. И призва к себи сву братију, и обавести их да му се приближава крај. И пошто их поучи како да живе после његовог одласка из овога света, он им постави питање, кога они желе да им после њега буде настојатељ, и кога они сматрају да је најбољи и најспособнији за то. Притом додаде, да ће и он бити за онога кога они хоће. А знађаше преподобни да ће сви они бити за Теодора, пошто га сви љубљаху и веома поштоваху због великих врлина његових. Тако и би: сви они једиогласно и једнодушно одговорише: Оче, после тебе нека нам Теодор буде игуман!

Игуман Платон одмах предаде сву власт Теодору, и блажени Теодор се не могаде противити жељи свеколике братије, те и против своје воље прими власт. Но примивши се

игуманства, он наложи на себе још веће подвиге, те беше пример свима и животом и речју и делом. Он много труда улагаше учећи све скупа и сваког посебно вршењу врлина.

Нарочито се он свом душом стараше да братији објасни како се треба свом снагом, свим срцем, свим умом борити против врага, често наводећи речи светог апостола: Наш рат није с крвљу и с телом, него с поглаварима и властима и управитељима таме овога света, с духовима зла испод неба (Еф. 6, 12). И треба нам свагда будно стражити и бдети, да бисмо непријатеља победили и разбили сву силу његову. Безбрижан и немаран се не сме бити, јер лукави враг, једном побеђен, не напушта бојиште, него разматра и вреба, с које би стране и каквим оружјем поново напао на нас. Зато му се треба упорно противити не само избегавајући зло Него и творећи добро. Зло се мора уништавати у самом зачетку, док је још у мислима; зато је врло важно: чистити ум свој од рђавих помисли, пошто је мисао – корен и извор зла које се чини у телу и телом.

Свакодневно учећи томе своје ученике, преподобни отац Теодор их подстицаше на подвиге и сокољаше на јуначко држање у борби. А ученици, предавши се потпуно своме духовном оцу и ослонивши потпуно душе своје

на њега, исповедаху му сва дела своја, све поступке своје, не радећи уопште ништа без његове воље. И њихова прва и најглавнија брига беше: откривати му до ситница помисли своје, и очишћавати свог унутрашњег човека. А премудри отац, примајући исповест свакога од њих са ревносном брижљивошћу, свакоме предлагаше и одговарајући лек и лечење. При томе он биваше и благ и строг, према духовном стању свакога од њих. Поред тога он им често говораше благовремена поучења, која им уливаху у срце и утеху и умилење. Кроз све то он лењиве побуђиваше на подвиг, а ревносне подржаваше и одушевљаваше на све веће и веће подвиге.

Но већ је време говорити о страдањима светог оца нашег Теодора, која он поднесе из ревности по Богу и закону Божјем, да бисмо видели његово јуначко трпљење у невољама.

У то време цар Константин, син благочестиве и христољубиве царице Ирине, поставши пунолетан, отера са царског престола своју матер и стаде сам царовати.[21] Млад и развратан, он се одаде страстима и блуду. Зато он одлучи да отера своју супругу Марију, и силом је натера да се постриже у монахињу; а место ње узе себи другу жену, по имену Теодотију, која беше рођака његовога оца.[22] Свјатјејши

патријарх Тарасије не одобраваше ову прељубу цареву и не хте дати свој благослов да се они венчају. Али један презвитер, по имену Јосиф, који беше економ Велике цркве, нарушивши Божанске законе и не послушавши патријарха, изврши тајну брака над њима – венча их, додворавајући се безаконом цару. За ову злочиначку дрскост овај презвитер би затим по заслуги кажњен, о чему ће касније бити речи. Патријарх пак стараше се на све могуће начине да раскине овај прељубочински брак царев, али не могаше, јер цар прећаше да ће обновити иконоборачку јерес, ако би му забранили овај брак. Због тога патријарх остави цара да тако остане, да Цркву Христову не би задесило веће зло. Међутим ово безакоње, које поче из царскога двора, распростре се свуда, не само у оближње градове него и у далеке покрајине. Тако стадоше поступати кнезови и велможе, који живљаху на Босфору и међу Готима,^[23] и поглавари осталих крајина, отерујући од себе своје жене и силом их постригавајући у монаштво, а место њих узимајући друге и чинећи прељубу с њима. Чувши о томе, блажени Теодор паћаше душом и горко уздисаше због таквих грехова, чињених јавно, бојећи се да такво прељубочинство не уђе у обичај и безакоње те касније не претвори у

закон, а закон Божји буде разорен. Распаливши се ревношћу за Божански закон, преподобни Теодор разасла свима монасима посланице, извештавјући их о царевом безакоњу и налажући им да цара сматрају одлученим од Цркве Христове, као разоритеља закона Божија који самим поступком својим одлучи себе од Цркве, и као саблазнитеља многих који се дрзну јавно прељубочинствовати са рођаком, а чијем злом поступку почеше многи последовати. Глас о овој ревности и смелости преподобног Теодора пронесе се свуда, а и сам цар сазнаде о томе, и веома се разгњеви на преподобнога. Но сматрајући Теодора за човека праведна, и од свих слављена и поштована, он не испољи свој гњев јавно већ прво намисли да га ласкањем придобије. И зато он нареди својој прељубочинској супрузи да она од своје стране пошаље светитељу много злата, молећи га да се моли за њу и за њен род. Међутим светитељ одби да прими злато, и отера изасланике као људе који одобравају цареву безакоње. Тада цар измисли друго средство: удеси да обави, тобож из неке потребе, путовање кроз она места где преподобни живљаше, а уствари ради тога да би поразговарао са Теодором и придобио га за своју ствар. Цар је претпостављао да ће га Теодор са братијом срести и одати му дужно поштовање.

Но када цар пролажаше поред манастира преподобнога Теодора, то ни преподобни нити ико од братије изиђе у сусрет цару. Напротив, сви се они беху затворили и борављаху у ћутању. А када цареве слуге стадоше лупати на капији, њима нико не даде одговора. Тада се цар још више разгњеви и, вративши се у своје палате, одмах посла у манастир преподобнога једног свог великаша са војницима, наредивши му да светитеља и остале монахе, његове једномишљенике, подвргне разноврсним мукама, па да их истера из манастира и пошаље у заточење. Овај поступи по наређењу: нападе изненада на манастир, похвата све што беху у њему, и почевши од преподобног Теодора стаде их немилосрдно мучити, тако да им од батина месо отпадале са тела и земља се крвљу натапаше. А после тих свирепих мучења, он отпрати преподобнога оца у Солун[24] на заточење, и са њим једанаест најглавнијих отаца, који, састрадавајући преподобноме, храбро трпљаху с њим окове и невоље, радујући се што су правде ради прогнанин и мучени. Херсонски[25] и Босфорски презвитери и монаси, чувши за великог Теодора и његове монахе како неустрашиво иступише против царевог безакоња и како због тога силне муке непоколебљиво претрпеше и страдања поднеше,

веома их сажаљеваху, и угледајући се на њих стадоше и сами осуђивати царево безакоње и сматрати цара одлученим од Цркве. Због тога многи од њих бише послани у изгнанство. Блажени пак Теодор, налазећи се сам у заточењу, писаше другим изгнаницима који се због исте ствари налажаху у заточењу, храбрећи их и саветујући их да не малаксавају у подвизима и не падају духом у невољама, него да се, напротив, јуначки држе и страдају за истину. Он такође писа и папи Римском,^[26] обавештавајући га о свему шта се збило, и колико и због чега он поднесе страдања од безаконог цара. Папа му одговори, похваљујући његово трпљење и величајући његову ревност за Бога и непоколебљиво јунаштво. Бог пак са своје стране убрзо одмазди цару за невино злопаћење Својих слугу: Он лиши цара и царства и живота, и зли цар погибе злом смрћу, јер матери његова и великаши устадоше против њега, избодоше му очи, и он убрзо умре од болести. А по смрти његовој, када Ирина поново ступи на Византијски престо, сви заточеници бише враћени из заточења, и блажени Теодор би позван из Солуна у Цариград, где га као исповедника Христова веома свечано дочекаше патријарх и царица. Тада гореспоменути презвитер Јосиф, који се

беше дрзнуо благословити безакони брак цара, би осуђен по правилима светих Отаца, лишен свештеничког чина и одлучен од Цркве. А свети Теодор се врати у свој манастир, и сви се радоваху његовом повратку и хитаху да га виде, осећајући задовољство што је такав ревнитељ закона Божија, који је правде ради претрпео мучења и изгнанство, поново враћен својој пастви. Преподобни пак, сабравши своје разјурене духовне овце, пасијаше их као и раније, водећи богоугодни живот и својим великим врлинама светлећи свима као свећа на светњаку.

Након неколико година би најезда Агарјана на Византијску царевину, и они стадоше пустошити и освајати извесне покрајине ове царевине.[27] Тада многи, бојећи се Агарјана, бежаху у утврђене градове. У то време и преподобни отац наш Теодор, не излажући себе и своје монахе таквом искушењу него повинујући се реченоме: Прикријте се зачас, докле прође гњев Господњи (Ис. 26, 20), остави Сакудион и дође са братијом у Цариград. Његов долазак би пријатан патријарху и царици, и они се обрадоваше преподобноме, и молише га да прими Студитски манастир, и устроји у њему за ученике своје најбољи начин живота.

Овде ваља рећи неколико речи о пореклу овог

манастира. Једном допутова из Рима у Цариград један високородан и утицајан човек, који беше удостојен чина патриција и антипата.[28] Он подиже велику и дивну цркву у име светог Јована Претече, и устроји манастир при њој. Позвавши монахе из обитељи „Неуспављивих“, [29] он их умоли да у његовом манастиру живе и држе сав свој устав. Име томе човеку беше Студије; стога и његов манастир стаде се по његовом имену називати Студијски = Студитски. У њему живљаху монаси све до царовања цара Копронима, држећи устав „Неуспављивих“. Но непобожни Копроним, изазвавши иконоборством неред у Цркви Божјој, изгна из Цариграда све монахе, и Студитски манастир опусти. А када погибе злочестиви цар и престаде гоњење, монаси поново стадоше живети при Студитској цркви, само у малом броју. У време пак када преподобни отац наш Теодор са братијом дође у Цариград, у Студитском манастиру бејаше свега дванаест монаха. На молбу царице Ирине и свјатјејшег патријарха Тарасија преподобни Теодор прими Студитски манастир, и стаде живети у њему.[30] Увидевши да је ово место врло подесно за пребивање монаха, он обнови и прошири манастир и сабра мноштво братије. К њему долажаху монаси и из других манастира,

желећи да живе поред њега и да им он буде наставник и учитељ. А он их све очински примаше и нелицемерно их љубљаше. У његовим очима сви они беху једнаки; све их он подједнако љубљаше; за све се он подједнако стараше. Јер је он знао да је монашки образ један и исти, ма где се ко обукао у њега, као што је и благодат крштења, једна и иста, ма где се ко удостојио њега. Но монасима се деле разне награде, само сходно њиховим врлинама.

А ученици овог преподобног оца силно напредоваху у врлинама, и слава о њиховом светом живљењу шираше се на све стране. Зато многи долажаху к њима у манастир, желећи да подражавају њихове подвиге, и број монаха брзо порасте, те их беше до хиљаду душа.

Имајући тако огромно мноштво ученика, преподобном Оцу Теодору беше немогуће да у манастиру сам одржава потребни поредак и да успешно руководи духовним животом братије, надзиравајући их све и испитујући свакога од њих и дела и речи и помисли. Због тога богомудри отац, као други Мојсије,^[31] изабра себи помоћнике, и то монахе најискусније у врлинама, најревносније у подвизима, најмудрије у расуђивањима. И свакоме одреди дужност и звање. Тако, он постави: намесника, економа, благајника, намирничара, надзорника

трапезе, гостопримца, болничара, књижничара, краснописце, писаре, старешине у свима радионицама, надзорнике над свима имовинским и економским пословима, надзорнике богослужбеног поретка, надзорнике над келијама и послушањима, будитеља, еклесиарха, канонарха итд. Свети Теодор прописа такође и правила, којих се имао држати сваки од њих у вршењу своје дужности – послушања. Установи свети отац и епитимије за разне погрешке и нарушења манастирских правила: за једне – извештан број метанија, за друге – нарочити пост; уопште, за сваку погрешку – одговарајући духовни лек, епитимију. Ако неко не одстоји до краја богослужења, или разбије суд, или баци нешто из нехата, или ради што немарно, или нечим увреди брата, или говори непотребне речи, или се громко смеје, или иде не кротко и не смирено, или разговара за трпезом не слушајући оно што се чита, или ропће због хране, или бестидно и дрско тумара очима тамо-амо, или што друго таково чини, – за сву такву братију богомудри отац Теодор и одреди епитимију, сходно њиховим погрешкама. При томе преподобни отац установи у својој обитељи и општежићну заједничкост: да нико ништа нема своје, нити назива својим, него им све беше заједничко: и

храна, и одећа, и свака ствар. Јер је природно да имовина буде заједничка у оних, у којих је заједничка душа, заједничко гредeње к Богу, заједничко узлажење к Богу. А о првом примеру такве свете заједничкости говори свети Апостол: У народа који верова беше једно срце и једна душа; и ни један не говораше за имање своје да је његово, него им све беше заједничко (Д. Ап. 4, 32; ср. 2, 44). Преподобни отац Теодор се постара и о томе, да његови монаси не одлазе често из манастира у град због манастирских потреба, јер је знао какве опасности прете монаху у граду од општења са световњацима и од световних разговора. Са тог разлога он одлучи да у манастиру устроји разне занате. И братија Студитског манастира стадоше се учити разним занатима: једни столарском и зидарском, други ковачком, трећи кројачком, четврти каменорезачком, пети обућарском, плетарском и осталим занатима, потребним за манастирско општежиће. Радећи у својим радионицама под руководством и надзором старијих из своје средине, монаси су складно и побожно певали побожне песме и прослављали Бога. У свој рад монаси су уносили ревност и савесност, знајући да монаси трудом освећују своје тело и чине душу бестрасном. Старији су са страхом Божијим и љубављу саопштавали

своја наређења, а обична братија су им указивала потпуну послушност. Кад би у току рада престали са духовном песмом, монаси су могли разговарати међу собом, и то о послу који обављају, или о неком питању из Светога Писма и светоотачких дела, или о богослужењу, или о животу неког светитеља, или о разлучењу душе са телом, или о суду Божјем, и о другим душекорисним стварима. Уопште, сви су живели по овоме правилу: рукама су посао обављали, а у устима стално молитву Исусову и псалме Давидове имали.

Слава о таквом поретку Студитског манастира, прописима и уставу, брзо се разнесе на све стране, те многи други манастири не само по оближњим градовима него и по далеким земљама примише Студитски устав, и држаху га, а неки га држе и до сада. Свети Теодор такође написа не мало веома душекорисних књига, и састави похвалне речи за Господње и Богородичине празнике, и дивним песмама прослави светог Јована Крститеља, и сачини многе каноне и трипјеснеце, и, као река напуњена водама премудрости, напоји и орадости Цркву Божију струјама својих учења и песама.

Веома христочежњиве душе, преподобни Теодор је прво себе обрадио и изградио Христом у

човека савршена, у личност чудесно христолику. И то изградио себе Христом помоћу светих тајни и светих врлина. И тако постао непогрешиви градитељ и изградитељ људских душа, и њихов богомудри водитељ у живот вечни кроз Истину вечну. У нашем земаљском свету ништа важније од душе, и зато је свакоме човеку на земљи најважнији посао: душу своју обрадити и припремити за живот вечни. Свети Теодор Студит је сав у томе божанском послу: душе људске обрађује светим врлинама, и води их из времена у вечност, у рај, у Царство небеско. Сав у томе, он је много радио на томе, и много писао о томе. Све што је написао – небески је бисер за сваку душу људску. По своме светом животу и раду, он је сличан светом Василију Великом. Зато је с правом назван: други Василије Велики по животу и учењу. После светог Василија Великог он је најглавнији и највећи и најбогомудрији устројитељ и законодавац манастирског монашког живота. Све се ту своди на душу људску, на њено спасење од греха, смрти и ђавола помоћу освећења, охристовљења, обожења. У том погледу нема разлике између душе монаха и душе световњака. Иста природа душе, исти циљ, исти непријатељи, иста борба, иста средства спасења. Зато и неколико мисли светог Студита о томе, биће као херувимско око,

које ће видовито сагледати оно што је најважније за свакога од нас.

Време за изграђивање нашег спасења је свагда и свуда, вели свети Теодор. Јер свети апостол каже: Свагда се радујте; непрестано се молите; на свачему захваљујте (1. Сол. 5, 17-18). И стварно, ове три врлине одређују наше спасење: јер свагдашња радост је достојање праведности; непрестана молитва не даје у нама место ђаволу; стално захваљивање Богу је очигледан доказ љубави према Богу. – У кога је чисто срце, кротост и молитвено тиховање, у њега је савршена врлина. Зато нека се сваки стара да му савест буде чиста пред Господом. А да то постигне човек: нека не отвара врата ђаволу кроз примање рђавих помисли. – У нашој борби са нечистим дусима ништа није тако моћно као молитва, сузе и скрушеност срца. Стога, када нас нападне враг, или нам чак због наше небудности нанесе рану заривши стрелу похоте у срце наше, одмах прибегнимо молитви, и ђаво ће побећи од нас; пролијмо сузе, и угаснуће жар заблуде; понизимо се, и Господ ће нас узвисити. Блажен је ко свакодневно приморава себе на дело Божије.

Ево вам мога наука, вели свети богоносац Теодор Студит: будите добри према онима који са вама поступају рђаво; ненавидите њихов порок и клоните се од њега, но њих саме не сматрајте за непријатеље, него их саветујте као браћу. – Врлина је стално у покрету, и никада се не зауставља при идењу напред, него оне који учествују у њој она свагда одводи ка бољем. У стремљењу ка добру нема заустављања, јер заустављање у добру постаје почетком зла. Зато се немојмо заустављати на попришту врлине, већ стално будимо у покрету, прелазећи из силе у силу, докле достигнемо у човека савршена, у меру раста висине Христове (Еф. 4, 13). – Богу ништа није тако мило као душа чиста од страсти; и никаква, најразноврснијим цветовима расцветана, ливада не може тако дивно мирисати као што мирише душа од врлина. – И почетак и корен наших сагрешења јесте неумесни помисао, који, изведен напоље, милошћу Божијом прогони се; а ако га скривамо, онда се он мало-помало претвара у дела таме. Отуда – душевна смрт, отуда – самооправдање и заблуде.

Љубав према Христу, учи богомудри Студит, потпуно измењује човека, приморавајући га да припада не себи него Ономе кога љуби. А када човек не љуби Христа пламено, онда постаје

плен рђавих помисли и телесних жеља, и душу му пролама туга, горчина, немир. Зато се треба пробудити и очистити душу од таквих пагубних жеља, да би Христос обитавао у души. Јер где је чистота, тамо је Христос. – Ко гаји у себи врлине, заиста је мирис Христов, као што сведочи апостол говорећи: Ми смо Христов мирис Богу (2. Кор. 2, 15). Треба рећи још и то, да је и Адам до нарушења заповести био мирис Богу, јер, украшен бесмртношћу, нераспадљивошћу и небеским сагледањима, он је дисао врлинама, и као неки миомирисни и цветни луг био настањен у рају. Стога и ми треба да миришемо мирисом духовним; а тај мирис спрема у себи сваки који живи у врлинама. Врлински човек и јесте мирис Божји. – Истинским хришћанима и истинским монасима је својствено: свагда бити готов на опасности због врлине и ништа не претпостављати заповестима Божјим. Хришћанин бити значи: доживљавати живот Христов као свој, подражавати Христа, уподобљавати се Христу. Ту истину благовести нам Христоносни филозоф свети Теодор поводом Божића, Рођења Христовог на земаљски свет. – Време Христово Рођења: ваља нам се изменити препородивши се ка животу богоугоднијем. Ако си ти услед нехата постао

немаран и лењ и подложен телесним чежњама, те се тајно потчинио греху и на известан начин умро у пороку, хајде сада препороди се уносећи у душу своју страх Божји и размишљање о страшном судишту, ступи у област светлости, тежи да се уподобиш Христу, одгонећи од себе рђаве помисли. поступиш ли тако, ти пеш потом добити дар мудрости и разборитости, и идући тим путем усавршавања удостојићеш се оборити и самог кушача ђавола. После тога можеш бити изведен на суд, подвргнут шибану и осталим мучењима, тојест кротком подношењу увреда и неправди. При томе ти можеш бити подвргнут и својеврсном распећу и добровољној смрти, одсекавши главу својим самовољним тежњама и телесним жељама. То и значи сараспети се Христу и умрети заједно с Њим. А ко је сараспет Христу, тај ће се и прославити с њим заједно; и ко се сапогребао Христу, тај ће и васкрснути с њим заједно; и ко је страдао са Христом, тај ће и царовати с Њим кроза све векове. – Врлина је од Бога и божанствена; а порок је од Сатане и сатански. Који су изабрали врлину јесу богови и Божији; а који су изабрали порок јесу ђаволи и припадају Сатани. – Прави хришћанин није ништа друго него подобје, слика и печат Христа; и дужан је бити у тако блиском односу са Њим, у каквом је сваки уд тела са главом и

лоза са виноградним чокотом. Јер је сам Господ рекао: Ја сам чокот а ви лозе (Јн. 15, 5); такође и Апостол: Ви сте тело Христово, и уди међу собом (1. Кор. 12, 27). – Заиста, ко свим бићем љуби Бога, тај излази из себе, и у љубљеном живи, креће се и постоји. – Ради Христа ми морамо бити готови одрећи се и Едемскога раја. – Човек, као слика Божија, и јесте бог.

Христочежњиви монах, опитни испосник, богомудри игуман, богонадахнути духовник, неустрашиви исповедник, свети Теодор види у монаштву најузвишенији и најсавршенији начин живота на земљи. Ништа блаженије, вели он, ништа узвишеније од нашег монашког живота. Јер монах је онај који само Богу стреми, који само за Богом жуди, који само Богу припада, који само Богу служи, који мир има са Богом и виновник је мира за друге. – Један је закон и једно правило спасоносно за све, нарочито за монахе: не чинити ништа сем онога што је по вољи Богу: градити спасење своје са страхом и трепетом (Флб. 2, 14). – Монаштво је добровољно мучеништво. То мучеништво је, на првом месту, мучеништво савести: борба са рђавим помислима помоћу молитве, суза, поста, бдења; благодушно подношење увреда, клевета, невоља; ревносно вршење послушања; приморавање себе на свако добро. То

мучеништво је разноврсно и дуготрајно, јер се води борба са разним страстима и лажним мисленим идолима, при чему се трпе разне муке, те се са апостолом Павлом може говорити: сваки дан умирем (1. Кор. 15, 31). Но истрајни борац односи победу, и на крају подвига смело изјављује: Дobar рат ратовах, трку сврших, веру одржах. И већ ми је приправљен венац правде, који ће ми у онај дан дати Господ, праведни судија (2. Тм. 4, 7-8). – Када се неко по савести подвизава и очишћује себе од нападачких демонских помисли, онда то и јесте свакодневно мучеништво. – Треба да се боримо, јачајући свим силама, по моћи силе Духа Светога који обитава у нама, рушећи помисли и сваку охолост која се подиже на познање Божије (2. Кор. 10, 4.5). И то треба чинити непрестано. Јер је то рат упоран, и мучеништво разнолико и многодневно. И ко се не предаје помислима, иако га стално муче; ко не преклања колена пред Ваалом, већ се свесрдно и јуначки бори са страстима и побеђује их, тај очигледно подвргава себе мучењу сваки дан, и може са апостолом Павлом говорити: Сваки дан умирем (1. Кор. 15, 31). И на крају својих подвига он може смело рећи: Дobar рат ратовах, трку сврших, веру одржах. И већ ми је приправљен венац правде (2. Тм. 4, 7-8).

Уздржање је за монаха велико оружје, вели боносни подвижник, јер је оно увод у сваку врлину; а ко овлада послушношћу, тај је подражавалац Христа; ко је смиреноуман, тај је раван ангелима; ко исповеда своје помисли, тај је чист као сунце. Зато нека се сваки исповеда, да не би остао неизлечен. – Смирујући тело уздржањем, ми стичемо лепоту душе, ону лепоту коју је Давид желео и за коју се молио: Господе, по вољи својој дај силу лепоти мојој (Пс. 29, 8). Наша душа се мора на све могуће начине старати, да чува себе чистом од пагубних страсти греха, све до изласка из свога тела, када има предстати Небеском Женику свом, Христу. Са тог разлога ми мучимо тело своје и сурово се опходимо с њим, не само сада него у току целог живота. Јер монашки живот није друго до обуздавање страсти, господарење над помислима и непрекидна борба са невидљивим непријатељима.

Речи: „моје и твоје“ нека иду из манастира, саветује свети сиромах Христа ради, јер су узрок хиљадама невоља. Самовоља у мислима и делима нека буде прогнана, јер руши потребни поредак. Препирке и галама не доликују монасима. Молитва, слављење Бога, трудољубље, то је посао монаха. – Нека у свих буде једно срце, једна душа; нека не буде мога и твога, него

све заједничко, све чисто уз помоћ исповести. – Како може бити једна душа и једно срце онде где се употребљавају речи: моје и твоје? Отуда подозрења, отуда оговарања. Отуда нема међу вама ни Христа који је рекао: Где су два или три сабрани у име моје онде сам ја међу њима (Мт. 18, 20), него је ту враг душа наших који раскида удове Христове. Јер очигледно нема Христа онде где је саможивост и недруштвеност.

Сви ви, вели богоносни отац Теодор, образујете једно са многим удима тело, и по превеликој доброту Божјој успеси посебних лица прелазе и на све остале: свакога од вас она прима као све, и све као свакога посебно. Ваше усавршавање је мој успех, и обратно, пошто смо сви ми једно тело и уди међу собом (1. Кор. 12, 27). И ако страда један уд, с њим страдају сви уди; а ако ли се један уд слави, с њим се радују сви уди (1. Кор. 12, 26). Следствено: ја треба да се бринем о ономе што се односи на вас, и ви да се бринете о ономе што се односи на мене, јер ја сам у вама и ви у мени, по сили љубави, и на тај начин се остварује истинско братство. – Сваки нека се брине о ономе што је корисно за ближњег његовог. Кад неко од вас научи нешто, ти се, брате, радуј, јер то чиниш ти сам, ако само правилно расуђујеш. Када неко напредује у нечем, и првачи у томе, ти се радуј томе што се

члан твога тела удостојио почести, да те, у противном, не порази стрела зависти. Ако неко лепо пева, онда то певаш ти; ако ли неко лепо пише, или црта, онда то чиниш ти. – Нема ништа веће од страха Божија, и нема ништа неопходније од спасења душе. Зато ви сваки дан доживљујете мучеништво вршећи своје подвижничко послушање. Ви се појављујете чисти исповедајући своје грехе пред Богом и нама. Не плашти ли срце ваше љубављу према мени недостојном ради страха Божија? Не налази ли се душа моја у вашим душама? Апостол наређује свима, вели богосветли Студит, да се свагда радују у Господу (Флб. 4, 4). А радују се, изгледа, само прави монаси, јер немају никаквих земаљских брига, него им је сва брига како да угоде Господу. Бринути се о томе и значисвагда се радовати у Господу. – Монашки живот је чудесна светлост. Ту је мудрост, целомудрије, јунаштво и праведност; ту су споменици победе над ђаволом, победе у Христу. Зато су монаси: нерви и ослонац Цркве. Међутим, богомрзац и човекомрзац ђаво није могао трпети ни живот, ни рад, ни учење богоносног оца нашег Теодора Студита, зато опет поче плести лукаве замке против неболетног богоносца, и то када царски престо насилно заузео злоумни Никифор, збацивши с

престола благочестиву царицу Ирину.[32] У то време умре свјатјејши патријарх Тарасије; после њега на патријаршки престо би узведен човек врлинаст, достојан таквог чина, коме беше име као и новоме цару Никифор.[33] Тада поново отпоче раздор у Цркви, јер цар својом влашћу уведе у Цркву гореспоменутог Јосифа одлученог и нареди му да му се да право свештенослужења. Колико је могао, патријарх се противио томе; али када виде како цар страховито бесни, побоја се да сва Црква не пострада тешко од цара, као што је много пута пострада од ранијих злих царева, прими Јосифа у заједницу, иако против своје воље. А цар то учини да напакости преподобном Теодору изазивајући га, јер је знао да преподобни то трпети неће, што и би. Преподобни изобличи цара што учини насиље над Црквом уводећи својом световном влашћу у Цркву онога кога свјатјејши патријарх Тарасије се целокупним својим клиром беше осудио и одлучио. Цар се силно разгњеви на преподобног оца Теодора, и посла га у заточење на једно од острва у близини града.[34] То исто учини цар и са братом преподобнога Јосифом, и са блаженим старцем Платоном, и са многим другим монасима Студитским. Међутим цару стиже вест да су варвари напали

на Тракију[35] и опустошили је.[36] Цар се одмах спреми за рат. Али он жељаше да победи не толико непријатеље колико преподобног Теодора. И кренувши са војском против Скита он упути преподобном Теодору изасланике, да га они ласкама или претњама придобију за његовог једномишљеника. Преподобни Теодор одговори на то: Царе, требало је да се покајеш за учињени грех, и да поправиш оно што си срушио, па да онда кренеш у рат. Али пошто ти то ниси урадио, сада ти Свевидеће Око предсказује преко мене недостојног ово: знај да се нећеш вратити с пута на који полазиш.

Цар не придаде никакву важност светитељевим речима, Него се још више разљути на њега, и хваљаше се да ће по повратку учинити многа зла светитељу. Али му се не даде да се врати, јер као што светитељ прорече, он би убијен од варвара. После пак њега на престо ступи његов син Ставрикије,[37] но и он убрзо умре од рана задобијених у рату, у коме је учествовао заједно за својим оцем. По смрти његовој би изабран за цара Михаил, који тада беше у чину куропалата,[38] човек ваистину достојан царске власти, добар и православан. Примивши власт, он одмах врати из заточења преподобног оца Теодора и све његове једномишљенике, указа им доличну част, и умири црквени раздор. А Јосиф

би поново, као непотребан члан, одлучен од Цркве.

Ускоро после тога свети и славни Платон отиде ка Господу. Чувши за његово престављење, патријарх са целокупним својим клиром дође у Студитски манастир, и целивавши свете мошти његове чесно их сахрани. Преподобни пак Теодор по престављењу духовног оца свог Платона само две године са својом братијом проживе у миру. По истеку тога времена на њега и на сву Цркву Христову удари љута олуја од зловерног Лава Јерменина, који претходно бејаше војвода у благочестивог цара Михаила. Послат на Исток против варвара, Лав сабра тамо велику војску, и погордивши се устаде на свог добротвора, цара Михаила. Све чиновнике и војнике што беху под њим, Лав Јерменин придоби за себе обећањима, поклонима, ласкама, и прогласи се за цара. Сазнавши за то, благоверни цар Михаил царски скерлет одмах замени монашком власеницом, не желећи да ствара грађански рат; и уступивши царство своје непријатељу, сам се замонаши.

Ступивши на престо, Лав Јерменин^[39] се у почетку показиваше благоверан и скроман док се не учврсти на царском престолу и не окупи око себе присталице свога зловерја. Онда поче ригати хуле на свете иконе и укоравати оне који

их молитвено почитују, називајући такве неразумнима. Његово зловерје изобличаваше патријарх, и препираше се с њим на основу Светог Писма о светим иконама. Али то се показа без икаквог успеха. већ само још више разјари безумнога цара. И он сазва све познате свештенике, монахе, и патријарха, као и блаженог Теодора, и пред њима обелодани своју злоћу, хулећи и укоравајући оне који почитују чесне иконе а хвалећи иконоборце. И говораше зловерни цар: Древни закон, прстом Божијим написан, не заповеда ли не служити делу руку људских, када каже: Не гради себи лика резаног нити какве слике (2. Мојс. 20, 4)? То значи, не треба се клањати иконама, које прави рука људска. Јер како је могуће на икони описати Неописаног, и на малим даскама сместити Несместивог, и називати именом Божјим изображеног бојама?

Свети оци на све могуће начине побијаху празне речи цара иконоборца, одбацујући хулне речи његове и говорећи: Ако Закон дат преко Мојсија ми у потпуности задржимо, онда ће узалуд бити хришћанска вера наша, узалуд и проповед апостолска, узалуд ће бити и сва Божанствена предања Светих Отаца, и биће одбачено (страшно је и изговорити) само оваплоћење Господње, преко кога ми познасмо Његов

човечански лик и примисмо иконопоштовање, поштујући на иконама Онога чије је изображење на њима.

Када свети тако говораху, преподобни Теодор, одличан познавалац целог Светог Писма Старог и Новог Завета, смело рече цару: Откуда теби, царе, дође та зла мисао да бешчестиш икону Христову, да такво јеретичко умовање уносиш у свету Цркву, и да раздиреш њену одећу, изаткану од вишње блалости и апостолског и светоотачког учења? Ти мудрујеш на основу Старог Завета; но њему учини крај нова благодат која дође Исусом Христом. Ако треба држати Стари Завет, којег се ти држиш, онда се треба и обрезивати, и суботовати, и чинити све остало што је у њему написано. Зар ти, царе, ниси могао схватити да је Закон био дат за време и само за један народ који је изашао из Египта? Али сенка престаде када се благодат појави. Па и сам тај Закон не држи свуда оно што наређује. Тако, он нареди да се не граде слике и да се не служи делу руку људских, а изображења херувима он постави изнад кивота. Зар ти херувими не бежу дело руку људских? Па ипак сви их почитоваху. У новој пак благодати сам Господ, одразивши на убрусу лице Своје, даде га Авгару; и Авгар, додирнувши га се, доби исцељење од дуготрајне болести своје.[40] Потом

свети Лука, апостол Господњи и евангелист, својим рукама наслика лик Матере Божје и остави га за потоње нараштаје. Затим нерукотворни лик Спасов, који се појави у Финикији, сатвори многа дивна чудеса. И чудеса која бивају од других светих икона, не показују ли јасније од сунца, да доликује указивати им дужну част.

Но цар, не слушајући пажљиво говорење преподобнога, рече: Не желим ја да невидљиво и непостижно Божанство изображаваам бојама. – Преподобни одговори: Ни ми, царе, не описујемо Божанство, него исповедамо и верујемо да је Оно неописиво. Међутим, иконописом ми изображавамо тело које је Син Божији примио од нас; и томе телу ми се клањамо и почитујемо га, али тиме почитујемо Богочовечанеки Лик Христов. Када преподобни отац говораше то и многе друге ствари на основу Божанскога Писма и Отачких предања и изобличаваше цареву заблуду, цар се разјари и с гњевом рече преподобноме: Знаш ја да ти увек говориш бесмислице, и да си човек свадљив, горд и противан свима. Ето, и сада си дошао да ме грдиш и нападаш, разговарајући са мном не као са царем него као са обичним човеком, простаком. Због тога заслужујеш многа мучења. Али ја ћу те штедети још неко време, док се

очигледније не покаже да је наше умовање правилно. И ако се тада не будеш покорио, бићеш по заслуги кажњен за своје безумље и противљење.

После оваквих царевих речи преподобни оци не имађаху жеље да ишта више говоре цару, расуђујући у себи: Шта бисмо говорили тако поквареној души, но која не жели да се исцели? – Међутим блажени Теодор, извукавши духовни мач, овако одговори цару: Царе, схвати и добро чуј: није твоје да црквена правила претресаш и испитујеш; твојој власти припада да световне ствари расправљаш и њима управљаш, а црквене ствари припадају епископима и учитељима црквеним; теби пак је наређено да им следујеш и да им се покораваш. Тако је свети апостол рекао: „Бог постави у Цркви прво апостоле, друго пророке, треће учитеље“ (1. Кор. 12, 28), а не царе. И на другим местима Свето Писмо наређује да црквеним пословима управљају црквени учитељи, а не цареви. Цар на то рече преподобноме: Ти ли, дакле, изгониш мене из Цркве? – Преподобни одговори: Не ја, него предања божанствених апостола и светих отаца изгоне. Јер ако нам и анђео с неба јави што супротно светој вери, проклет да буде! (ср. Гал. 1, 8). А ти, желиш ли да будеш унутар Цркве Христове заједно с нама који се клањамо

икони Христовој, онда последуј патријарху и чесном сабору што је при њему.

На ове речи цар се још више разјари, и све их најури од себе с грдњом. Изишавши од цара најурени, преподобни оци заједно с патријархом окружише блаженог Теодора, хвалећи га и устима и душама што веома мудро и јуначки противстаде тиранину и силно га посрами, смело изобличивши његово безбожје. И док се они разилажаху кућама, градоначелник објави овакву наредбу: да нико не разговара, нити запиткује један другога о вери, већ да сви извршују само оно што цар нареди. – Са овом наредбом дођоше посланици и до блаженог Теодора. А он, чувши ту наредбу, рече посланицима: Сами расудите: је ли право да вас већма слушам него ли Бога? Боље нека ми језик буде одсечен, него да ћутим и да не браним истинску веру.

И преподобни учаше све да непоколебљиво држе свету веру, једне призивајући к себи, к другима одлазећи сам, трећима шаљући писма и на тај начин ободраваше клонуле духом. Он често одлажаше и к патријарху, и биваше му добар саветник, и утешаваше га, видећи га где тугује и пати душом. И говораше патријарху: Не тугуј, оче; веран је Господ, неће нас оставити, и неће допустити искушење изнад наших сила и да зло

надвлада. Премда враг и подиже гоњење на Цркву, али ће се ускоро његово зло сручити на његову главу. Ти знаш реч Господњу: Потребно је да дођу саблазни; али тешко оном човеку кроз кога долази саблазан (Мт. 18, 7). Од доба светих апостола па све до наших дана људи покварена ума колико јереси устројише против Цркве, и колико страдања причинише они, светим оцима што беху пре нас! Но Црква остаде непобедива; и они што пострадаше, сјајно су прослављени и овенчани, а јеретици добише по делима својим. – Слушајући овакве речи, и патријарх и сви оци сабора добијаху бодрости, и беху готови да претрпе све муке за Православље и да се не покоре безбожју.

После кратког времена свјатјејши патријарх Никифор би од безбожног цара збачен са патријаршког престола и прогнан из Цариграда на заточење;^[41] а осуђени бише на заточење и сви православни архијереји. Тада беше страшан и ужасан призор гледати шта безбожни иконоборци чине: једне свете иконе бацаху на земљу, друге спаљиваху, треће изметом премазиваху, и многе друге страхоте чињаху. А преподобни Теодор, гледајући такав злочин, силно тувоваше, и дивећи се Божијој дуготрпељивости говораше са сузама: Како земља носи таково безакоње! – Но не желећи

бити богопоштовалац у тајности и ћутке плакати због такве напасти, он нареди својој братији, те на Цвети узеше у руке свете иконе, и чинећи опход око манастира са високо уздигнутим иконама, они громогласно певаху: „Пречистој икони Твојој клањамо се, Благи“[\[42\]](#)... и друге сличне песме у част Господа Христа.

Дознавши за то, цар одмах посла своје људе к светитељу, забрањујући му да ради такве ствари, и наређујући му да престане са тим, иначе му предстоји заточење, ране и смрт. Но светитељ не само не престајаше него још неустрашивије јавно и отворено учаше све и убеђиваше, да се држе православне вере и да светим иконама одају дужно молитвено поштовање. Тада цар, увидевши да је немогуће ни ласкама ни претњама обуставити јунаштво и ревност преподобног Теодора, осуди га на заточење. Преподобни отац позва к себи све своје ученике, даде им потребне поуке, и рече им: Браћо, сада нека сваки од вас спасавајући спасе душу своју, пошто је време зло.

Затим, тугујући и плачући, он остави ридајућу за њим братију, па севши на лађу би одвезен у Аполонију, и тамо затворен у тамницу, у тврђави, званој Метопа.[\[43\]](#) Но и тамо он учаше све доброверју: са једнима усмено разговарајући, другима писма шаљући. Писма

његова доспеше до самога цара. Цар одмах посла неког Никиту, сина Алексијева, са наређењем да преподобнога одведе у много удаљеније место, звано Вонита,^[44] да га тамо закључа у тамници, и да будно пази да он тамо никада ни с ким не разговара и ништа не пише односно иконопоштовања. Никита допутова к преподобноме и саопшти му цареве наређење. Преподобни одговори: Ја с радошћу примам ово прелажење из“места у место, пошто немам истинског места боравка у овом животу, него куда будем одведен, тамо и јесте моје место, јер је свуда земља Божија. Али ћутати и не учити о православној вери ја не могу, и вас у томе послушати нећу; а претњи се ваших не бојим. Одведен у Вониту и закључан у тамници, преподобни отац и надаље ревносно исповедаше Православље. А цар, дознавши да се преподобни Теодор ни у чему не покорава његовој вољи, запали се силним гњевом, па поново упути истога Никиту са наређењем: да преподобнога стави на љуте муке. Стигавши, Никита саопшти преподобноме цареве наређење; преподобни одмах стаде скидати са себе одећу, говорећи: „Одавно ја желим да за свете иконе будем мучен“; – и нуђаше тело своје на мучење. А Никита, човек добре душе и жалостив, угледавши наго тело његово, потпуно омршало

од поста и непрекидних подвига, би ганут и не усуди се додирнути га, јер се бојаше Бога. И оде не учинивши никакво зло светитељу. А светитељ продужи и надаље непрестано ширити своје православно учење, јер и стражари осећаху страхопоштовање према њему и не могаху му забрањивати да то ради, иако им са претњом беше наређено да Теодору забрањују учити ма кога Православљу. – Преподобни такође писаше и ученицима својим, расејаним по разним крајевима; о њима се он нарочито стараше, саветујући им да неустрашиво исповедају православну веру, па макар безброј пута љуто пострадали. И подсећаше их на апостолску благовест: да страдања садашњег времена нису ништа према слави која ће нам се јавити (Рм. 8, 18), коју ће славу добити сви истинити мученици Христови. – Исто тако преподобни отац Теодор писаше и свјатјејшим патријарсима: патријарху старога Рима,^[45] Јерусалимском^[46] и Александијском,^[47] извештавајући их подробно о томе каквом су руглу изложене свете иконе у Византији, и како православне држе у заточењу и по тамницама, и како је истина принесена на жртву лажи. И мољаше их да са Богом помогну православној вери. – К преподобноме у тамници многи долажаху да чују слатке поуке његове, и

са великом коришћу по себе одлажаху од њега. Једном се догоди да светог оца Теодора посети неки клирик Асијске цркве[48] који туда пролажаше. Чувши учење светог оца о православној вери, овај клирик се одмах одрече јереси и поклони светим иконама. Вративши се кући, он не хте да има заједницу са својим епископом који беше јеретик. Поред тога он и једног другог клирика, пријатеља свог, усаветова и обрати у Православље а одврати од заједнице јеретичке. Међутим епископ, сазнавши да је Теодор виновник те промене код његових клирика, писмом обавести цара о томе, жалећи се на Теодора. Цар нареди одмах Асијском војводи, да Теодора подвргне љутим мукама. Војвода посла једног од својих потчињених, наредивши му да Теодору удари педесет батина. Када овај дође к блаженом Теодору и саопшти му због чега је дошао, блажени одмах скиде са себе појас и одећу, и истави своја леђа за батине, говорећи: Горим од жеље да преко тих батина и само тело скинем са себе, да бих што скорије наге душе отишао милом Господу. – Изасланик се постиде светитеља, поклони му се, и молећи за опроштај отиде. Потом дође од цара други изасланик, по имену Анастасије, веома свиреп и немилосрдан. Он својим рукама изби светитеља, ударивши му сто

батина, па га затвори у тамницу. Он исто тако поступи и са његовим учеником Николајем,[49] који свагда следоваше своме оцу и наставнику и беше заједничар његових страдања; избивши Николаја, Анастасије затвори и њега заједно са Теодором. Притом он нареди стражарима да их строго држе у свакој оскудици, па отиде. – Какву муку претрпе преподобни отац у овом мрачном затвору, немогуће је изразити речима. Тело његово, изнурено од поста и монашких подвига, а после толико батина, стаде трулети и смрдети. Усто и сама тамница беше тесна и јадна, пуна прљавштине и прашине. У току зиме преподобни се замрзаваше од мраза, пошто не имађаше ни најнужнију одећу, већ само неке убоге дроњке; а лети он изнемогаваше од врућине, пошто ни с које стране ветар није могао продрети у тамницу и донети свежине. Поред тога у тамници беше неисказано много бува, инсеката и другог разноврсног гада. А и стражари, добивши онако строгу наредбу, стадоше се односити према преподобноме сурово и немилосрдно. Они га вређаху и грђаху, називајући га безумником и непријатељем царевим. Кроз прозорче они убациваху преподобноме и његовом ученику по мало парче хлеба и додаваху по мало воде, и то не увек, него

сваки други или сваки трећи дан, а понекад по истеку много дана, – те их на тај начин мораху глађу и жеђу. И рече преподобни отац своје ученику:

„Чедо, видим да ови људи не само многим батинама и овом тешком тамницом него и глађу и жеђу желе да нас уморе. Но ми, положимо сву наду на Бога, који не само хлебом него и неком бољом храном зна хранити; Његовим се мигом држи све што живи. Стога за мене од сада нека причешће Телом Господњим буде храна души и телу моме“. (Преподобни свуда имађаше при себи честицу Животворног Тела, наквашену Крвљу Христа Господа, коју он остављаше при вршењу Божанске тајне, када му то беше могућно). „Само тиме, говораше он, нека се ја причешћујем не окушајући ништа друго. А хлеб који нам се даје за обојицу нека буде за тебе једнога, такође и вода. Ти и сам видиш, нама дају хлеба врло мало, једва довољно за тебе једнога да одржиш тело у животу. Боље да ти останеш жив, и известиш братију о мојој кончини, ако таква буде воља Божија да ја скончам у овој убиственој тескоби“.

Пошто прође доста времена, Онај који сити свашта живо по жељи (Пс. 144, 16) не остави без помоћи угодника Свог који умираше од превелике глади, него показа Своје божанско

промишљање о њему на следећи начин. Неки царски велможа, пролазећи мимо те тамнице, дознаде све односно светитеља, какво угњетавање трпи и глад. И Бог преклони срце овога велможе на милост, те он нареди стражарима да преподобном Теодору и његовом ученику дају довољно хране, и да их више не злостављају, него да им дозволе да живе мало радосније. На тај начин ослободивши се унеколико, по благоволењу Божјем, од оних многих мука, они се окрепише телом. Но и после тога свети отац бораше се са многим невољама, пошто му стомак беше тешко оболео. Тако ови свети угодници Христови провели у тамници више од три године, добијајући од стражара мучан хлеб, па и то са прекором и грдњама. Но све то они с радошћу трпљаху ради Православља.

Међутим, они се још не беху потпуно опоравили од својих патњи и мука, а оно им би суђено да поново западну у нове, теже муке. Јер на неки непознат начин цару дође до руку нека грамата блаженога Теодора, у којој беше изобличено царско безбожје и изложено поучење вернима о побожности и Православљу. Прочитавши ту грамату, цар се западе страховитом јарошћу, и упути Теодору неког немилосрдног војводу, да му покаже ту грамату и да га упита да ли је

његова, па да га бије све док не издахне. Војвода дође к блаженоме и показа му грамату; блажени изјави да је то заиста његова грамата, а не неког другог. Тада војвода одмах нареди да најпре бију његовог ученика Николаја, распровривши га голог на земљи, пошто је он писао ту посланицу док му је преподобни Теодор говорио у перо. А потом, свукавши и преподобног Теодора, би немилице и њега, израђави му сво тело, па му замало и саме кости не поломи. Онда, оставивши га једва жива, војвода поново приђе ученику његовом Николају, наговарајући га час ласкама час претњама да се одрекне молитвеног поштовања светих икона. Али пошто Николај остаде веран Православљу, војвода га би страшније него први пут, и остави га голог сву ноћ на мразу, да би се двоструко мучио: и боловима од рана и зимом од мраза, јер тада беше месец фебруар. Преподобни пак Теодор од страшних батина паде у једва подношљиву болест, и лежаше као мртав, с муком помало дишући, а хране и пића не окушајући. Николај, видевши свога наставника тако изнемоглог, заборави на себе, мада и сам имађаше страховите болове од рана, и стараше се о исцељењу свога оца. Измоливши јечмену воду, звану птизана, он квасаше сасушени језик његов, и дајући му по мало да пије, оживљаваше

га као из мртвих. Приметивши да се преподобноме постепено враћа животна снага, он поче лечити и остале делове његовог трулећег тела. Многе делове тела његовог, који беху помодрели, иструлели и висијаху као непотребни, он одсецаше малим ножем и бацаше, да би се остало тело лакше лечило, а када преподобни стаде постепено оздрављати, он онда поче лечити свога ученика.

Док свети исповедници деведесет дана тако страдаху, и још се не беху потпуно исцелили од рана, дође од цара други посланик, суров и бездушан, коме беше наређено да Теодора и његовог ученика Николаја одведе у Смирну.^[50] Овај посланик беше среброљубац, па мислећи да Теодор од оних што долазе к њему ради поуке узима злато, нареди да се у тамници претресу све пукотине, поруше зидови, и прекопа земља, у нади да ће наћи злато. Али пошто не нађе ништа, он са нарочитим бесом стаде извршивати царево наређење. Са псовкама и батинама извевши из тамнице преподобнога и његовог ученика, он их предаде војницима, и они тако бише поведени у Смирну. А блажени Теодор, иако му телесна снага беше на чзмаку, ипак, укрепљаван Богом, изиђе са немилосрдним војницима, који му у току целога дана не даваху да одахне, а ноћу му

привезиваху ноге за дрво. Тако преподобни са великим напором једва дође до Смирне. У Смирни он би предат човеку злу и наставнику зловерја. Овај затвори преподобнога са учеником његовим у неку ниску и мрачну кућицу; и тако блажене слуге Христове страдаху заједно. Ускоро од цара поново дође напред споменути бездушник Анастасије, и опет удари сто батина преподобноме, па отпутова. А преподобни све то трпљаше с благодарношћу. У то време у Смирнској области беше војвода царевнећак и једномишљеник, који се разболе тешком и неизлечивом болешћу и беше на издисају. Један од његових слугу, који се држао православног учења, дође к њему и рече му да преподобни Теодор има од Бога благодат да исцељује сваку болест. Болесни војвода одмах посла к преподобноме своје слуге са молбом, да се помоли Богу за њега. и да га ослободи од блиске смрти. Преподобни одговори посланицима: Реците ономе који вас је послао: Теодор каже овако: Пази, одговараћеш Богу у дан смрти своје што си безбожно живео и што си толика зла починио православнима. Многим безакоњима својим ти си додао и ово безакоње: моје монахе подвргао си безбројним невољама, и мукама си убио великог у врлинама Тадеја.[51] И сада он се радује са светима; а тебе ко ће спасти

од вечних мука? Хајде, бар на самртном часу покај се за своја зла.

Посланици се вратише к болесном војводи и пренеше му све речи преподобног Теодора. Војвода се силно уплаши размишљајући о својим неделима, и поново упути посланике преподобноме просећи опроштај, и обећавајући да ће примити православну веру ако га он молитвама својим подигне са болесничке постеље. Преподобни посла војводи икону Пречисте Божје Матере, наређујући му да је са побожношћу држи код себе у току целог живота свог. Војвода, примивши ту свету икону, доби са њом уједно и олакшање у болести, и поче оздрављати. Али под утицајем епископа Смирнског који беше јеретик, он се убрзо поврати свом ранијем зловерју. Добивши од овог епископа јеретика јелеј ради благослова, он се помаза њиме надајући се да ће потпуно оздравити. Међутим, њему се одмах поврати пређавдња болест. Сазнавши за то, преподобни предсказа љуту смрт грешнику, што се и зби: јер он ускоро у страшним мукама испусти душу. Преподобни Теодор, патећи се у затвору, проведе у Смирни годину и по дана у тамници. После тога злочестиви цар Лав Јерменин сконча зло: би убијен од својих војника. За њим на престо ступи Михаил, прозван Травлије или

Валвос.[52] Овај цар, иако зловеран, ипак није гонио православне, него је препустио свакоме да верује како хоће. Стога под њим сви оци и исповедници Православља бише ослобођени окова, пушгени из тамнице и враћени из прогонства. Тада и преподобни Теодор осети олакшање у своме тамничком злопаћењу. И дођоше к њему неки од пређашњих ученика његових, међу којима бејаше Доротеј, из детињства напредан у врлинама, затим Висарион, Јаков, Дометијан, Тимотеј, и многи други, истакнути побожним животом и пламеном, непроменљивом љубављу према духовном оцу свом Теодору. Утом стиже у Смирну наређење од цара да и Теодор, као и остали, буде пушген у свој манастир. Када се блажени Теодор враћаше из заточења, православни га свуда сретаху с радошћу, претичући један другога и трудећи се да га приме у свој дом, да би се удостојили његовог благослова и молитава и насладили слатким поукама његовим. А обрадова се повратку Теодоровом и сва Црква, и величаху га сви као човека који тако много пострада за свете иконе и својим учењем утврди све у Православљу. При повратку свом преподобни стиже у Халкидон,[53] да се види са блаженим монахом Теоктистом, који некада беше одликован чином

магистријанским,[54] И утешивши се духовним разговором с њим, он оде да посети свога састрададца, свјатјејшег патријарха Никифора, послатог у заточење од злочестиваг цара Лава Јерменина. Насладивши се духовном беседом с њим, преподобни оде у Крискентијева места,[55] и тамо обрадова многе својим доласком и душекорисним поучењем. Отуда се он поново врати к патријарху, на се са њим и осталим епископима упути к цару да га саветују да прими Православље. Али цар, неразуман и ненаучен речи Божјој, не обраћаше велику пажњу на оно што му говораху ти свети оци, само им ово рече: Ја вам не браним да радите што желите; само не дозвољавам да стављате иконе у царском граду, но на другом месту нека их ставља за себе ко где хоће; ја пак не желим да се клањам иконама.

Када цар то у безумљу изговори, преподобни се оци уклонише из Цариграда. Преподобни Теодор са својим ученицима настани се у Крискентијевим местима. А након мало времена, за време рата изазваног неким Томом који је желео да приграби себи царску власт, свети Теодор са својом братијом по потреби поново дође у Цариград.[56] По завршетку рата, светитељ не желећи да живи у средини народа зараженог иконоборачком јереси, поново се

уклони одатле. Изишавши из Цариграда, он не оде у Крискентијева места него се настани у Акритовом Херсонису,^[57] где се налажаше црква светог Трифуна, и ту са својим ученицима провођаше у монашким подвизима богоугодни живот.

Поживевши мало таким животом са милим пријатељима, преподобни отац се приближи блаженој кончини својој; а имађаше тада шездесет седам година. Пред своју кончину он се тешко разболе месеца новембра, и силно пађаше од стомака. Вест о томе да је блажени Теодор болестан и близу смрти, брзо се пронесе на све стране. Тада се стаде стицати к њему мноштво благочестивих хришћана из царског града и из других околних места, да чују беседу преподобнога и насладе се његовим последњим речима, или бар да погледају на њега одлазећег Богу. Шта више, они сматраху за велику корист по душу своју да само стану близу њега: јер овај дивни муж бејаше сладак речју, премудар разумом, и украшен свима врлинама. Лежећи на постељи веома изнемогао од предсмртне болести, он и онда, колико имађаше снаге, вођаше с ученицима душекорисне разговоре. Али је тешко било разумети све речи његове, пошто му се језик сушио од силне ватре. Стога један од брзописаца сеђаше поред њега и

пажљиво слушајући записиваше речи његове, да би сваки, који жели да их сазна, могао прочитати их на корист души својој. За време пак разговора преподобноме би лакше, те он чак устаде на ноге и поче ходати. У недељу он дође у цркву, одслужи Божанствену литургију, изговори братији поуку, и би са њима и за трпезом. Исто тако он и шестог новембра – на дан светог оца нашег Павла Исповедника – одслужи Божанствену литургију, одржа братији поучење, и би тога дана на вечерњу. Затим ушавши у келију он леже у постељу, и поново се тешко разболе. И боловаше четири дана, а петог дана би крај његовој болести и почетак безболног живота. Када се преподобни приближаваше своме престављењу, к њему се сабра мноштво братије, и плакаху за њим као за својим оцем и учитељем. А он, погледавши на њих, заплака се мало и рече:

„Оци и браћо, ето дође крај моме животу. Сви ми имамо испити ову општу чашу: неки раније а неки касније, но свакако нећемо мимоићи тај час. Ја дакле одлазим путем којим одоше оци наши тамо, где је живот вечни, а првенствено где је Бог и Господ, којег заволе душа моја, за којим жудим свим срцем својим, којег се слугом назвах, иако посао слуге не обавих. А ви, браћо и чеда моја мила, останите верни речима

мојим, које вам предадох, држећи праву веру и побожно живљење. Ви знате да ја не престајам јављати вам реч Божију и насамо појединцима и свима скупа на састанцима. А сада вас усрдно молим: имајте то у уму свом и држите се тога, јер ви сте моја брига и ја ћу одговарати за вас. Зато се и ви старајте, да одавде отидете беспрекорни. А ја, ако добијем слободу пред Господом, обећавам да ћу се молити за вас: да ваш манастир стално иде на боље и боље, и да сваки од вас, помоћу Божијом, све више и више напредује у врлинама“.

Рекавши то и опростивши се са свима и давши им последњи целив, блажени отац нареди ученицима својим да узму свеће у руке и почну Молитву на исход душе. Ученици, окруживши постељу преподобнога, певаху: Блажени они којима је пут чист, који ходе у закону Господњем (Пс. 118, 1). И када певајући изговорише речи: Заповести твојих нећу заборавити до века, јер ме њима оживљаваш (Пс. 118, 93), преподобни Теодор заједно са овим речима предаде Богу свету душу своју. Примивши је, ангели Божји однесоше је к престолу Господњем, као што то поуздано потврђује нелажно сведочанство преподобног Илариона Далматског.^[58] Јер онога дана у који се престави блажени Теодор, тојест једанаестог новембра, на дан светог

мученика Мине, преподобни Иларион рађаше у градини и појаше псалме Давидове. Но одједном он чу неке чудесне гласове и осети неисказано диван мирис. Он се зачуди и стаде, разгледајући откуда то долази. И погледавши горе, он виде безбројно мноштво анђелских чинова у белим хаљинама, који сијаху светлим лицима и певајући силажаху с неба у сусрет неком уваженом лицу. Видевши то, блажени Иларион паде на земљу и чу некога који му говораше: Ето душа Теодора, игумана Студитског манастира, који је за свете иконе пострадао до крви и остао до краја чврст у невољама, и сада се преставио, свечано узлази горе и Небеске Силе је сусрећу. Ово виђење блажени Иларион саопшти и осталим врлинским оцима. Они забележише дан и час тога виђења, и након неког времена сазнадоше да се управо у то време преставио славни Теодор Студит и прешао са земље на небо.

Преподобни отац наш Теодор и за живота свог и по смрти сатвори многа чудеса, од којих ћемо ми споменути нека ради душевне користи.

Неки путникопримац Леон даде уточиште и одмор у свом дому преподобном Теодору када се светитељ враћао из заточења. После неког времена Леон нађе невесту за свог сина. Али пред саму свадбу невеста се изненада тешко

разболе и лежаше у силној ватри, тако да сви очајаваху за њен живот. Леон посла човека к преподобноме, извештавајући га о томе, и молећи га да им помогне молитвама својим. Благословивши јелеј, преподобни га посла Леону наређујући му да њиме помаже болесницу. Када то би учињено, невеста одмах устаде здрава, као да никада боловала није. – Тај исти Леон, идући једном сам неким својим послом у једно удаљено село, сrete на путу риса који полете на њега да га растргне. Леон громким гласом призва име преподобног оца Теодора, и гле! чувши име светитељево, звер стаде, погледа у земљу, скрену с пута, па се даде у бекство. А Леон, оставши читав, настави свој пут.

Жена нека која је патила од нечистог духа би приведена преподобноме. А тај нечисти који беше у њој и мучаше је, бејаше толико opak, да је она сама тело своје гризла и јела, не осећајући при томе бол. Видећи такво страдање њено, преподобни се сажали на њу, осени крсним знаком главу њену и прочита над њом молитву запрећења, и нечисти дух тог часа изиђе из ње, и прогнан молитвом преподобнога побеже.

Друга жена, властелинка, по престављењу преподобног Теодора, исприча блаженом игуману Софронију[59] следеће. Једном се, казиваше она, у дому мом догоди пожар. Ватра

захвати дом са свих страна и све у њему с хуком сагореваше, и ми не могосмо ни водом нити икојим другим начином савладати силу огња; и бејасмо у великој муци и недоумици, и не знађасмо шта да радимо. Утом се ја сетих писма преподобног Теодора, које недавно бејох добила од њега. И у мени се појави мисао да то писмо бацим у огањ, еда би се огањ постидео слова писаних руком светог Теодора и макар мало обуздао свој пламен. И ја тако урадих: бацих то писмо у разбуктали пламен и рекох:

„Свети Теодоре, помози мени, слушкињи твојој, у невољи овој!“ – И тог часа приметисмо где сила огња изнеможе, угаси се, и нестаде је у диму. – Тако велику силу имађаше призивање имена овог угодника Божијег.

Сличну ствар исприча и споменути игуман Софроније. Једном иђасмо, казиваше он, у Пафлагонију[60] ја и блажени Николај, ученик и састрадалац великог Теодора. А када нас на путу ухвати ноћ, ми легосмо да спавамо на једној ливади, на којој лежаше много покошеног сена. А тамо се налажаху и неки војници који такође, пошто беше папа ноћ, беху свратили у ту ливаду да преноће, и наложивши ватру готовљаху себи вечеру. После тога, у току ноћи та се ватра неприметно проширила и претворила у читав пожар, уништавајући сво сено. А војници,

пробудивши се, окомише се на нас, мислећи да смо ми тај пожар изазвали, и већ се спремаху да нас бију и муче. А ми у недоумици шта да радимо, призвасмо у помоћ великога Теодора говорећи: „Преподобни оче, помози нам и молитвама својим избави нас од напасти, која нам се неправедно наноси“. – Док ми то говорасмо, изненада паде с неба велика киша и потпуно угаси пожар. Видевши то чудо, војници постадоше кротки, и припадајући к ногама нашим мољаху опроштај.

На острву Сардинији[61] бејаше неки побожни човек, који имађаше преписана дела преподобног Теодора, и марљиво их прочитаваше. А љубљаше он и песме, састављене од тог светог оца, које се певају у току Великог поста и називају се триоди или трипјеснеци (= тропесме). Код овога човека свратише неки зловерни монаси, пролазећи путем, и пребиваху код њега у време Великог поста. Угледавши састављена преподобним Теодором песмопјенија и поучења, ови их зловерници стадоше хулити, говорећи да су то непаметне ствари и пуне будалаштина. А побожни домаћин, у кога они гостоваху, поведе се за њиховим мишљењем и престаде читавати душекорисне поуке преподобнога и левати његове трипјеснеце на јутарњем

богослужењу. Пошто он беше тако заведен, њему се једне ноћи јави преподобни отац Теодор, мали растом, какав је и био за живота, бледа лица и ћелав; а за њим иђаху и други монаси са штаповима у рукама. Овим монасима преподобни нареди да бију саблажњенога. А кад га они бијаху, преподобни му говораше: „Зашто си по неверју одбацио моја дела, која си раније волео и уважавао? Зашто ти ниси помислио на то, да их Црква Божија не би примила, када она не би била корисна? Та она нису састављена ни китњастом злоречивошћу ни превиспреном красноречивошћу, него по свему садрже здраве и смирене речи које могу срце омекшати и душу умилењем испунити. Она су слатка и корисна за оне који истински желе да се спасу“.

Казнивши на тај начин сагрешившег, преподобни оде. А када свану, кажњени човек лежаше у постељи болестан од батина, са много модрица на телу, које он, причајући о казни која га постиже, показиваше свима. И он одмах отера из своје куће монахе који га беху завели, као виновнике његовог греха и такве казне. И од тог времена он стече јачу од пређашње веру у преподобног Теодора, и с љубављу прочитаваше његова дела и песмопјенија, молећи га да му опрости учињени грех.

Многа исцељења даваху се и од гроба

преподобног оца нашег Теодора. Тако, једном дође на његов гроб неки бесомучник. Ноћу њему се у сну јави преподобни, и подаривши му исцељење учини га здравим. Пробудивши се, тај се човек осети ослобођен од вражије тираније, и слављаше Бога и Његовог угодника, преподног Теодора.

Неки човек поједе отровну храну, и тело му се толико отрова да он већ беше на самрти. Но када му у уста налише јелеј из кандила што је на гробу преподнога, он одмах поврати смртоносни отров онај, и потпуно оздрави: Један човек силно боловаше од стомака. Но када он само погледа на икону преподног Теодора и призва његово име, тог часа би исцељен од болести своје. – Неки пак човек, поседнут некаквим страхом, распамети се, и бојаше се свих и плашаше. Но када га доведоше на гроб преподнога и помазаше јелејем, он се одмах избави од страдања тог, и поставши потпуно паметан узнесе благодарност Богу и Његовом угоднику.

И многа друга чудеса молитвама преподног Теодора биваху на његовом гробу, у славу Једнога у Тројици Бога, коме нека буде од нас част и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

НАПОМЕНЕ:

[15]Константин V Копроним – царовао од 741. до 775. године.

[16]Царовао од 775. до 780. године.

[17]Олимп – гора у Мизији на Фригијсковитинијској граници у Малој Азији. Ту се налазио знамеити манастир „Символи“, у коме се подвизавао преподобни Платон исповедник. Спомен његов 5. априла.

[18]То је било 781. године.

[19]Овај манастир основан 782. године.

[20]Спомен светог Јосифа Црква празнује 26. Јануара.

[21]У октобру 790. године, када Константину беше двадесет година.

[22]Прва му супруга беше Марија, унука светог Филарета Милостивог, кнегиња из града Амније, Јерменског племена; Константин ступи са њом у брак по вољи своје матере. Други царев брак са Теодотијом, која дотле беше дворска дама, би закључен 795. године.

[23]Готи су у то време живели на доњем Дунаву.

[24]То би године 796.

[25]Тојест Кримски презвитери и монаси. У то време на Криму је било много грчких колонија, основаних у дубокој старини.

[26]У то време папом Римским беше Лав III (795-816. год.).

[27]Агарјани, тојест муслимани – Арабљани, који су се тако називали по Агари, мајци Исмаила, од кога је и произашло племе Арабљана. У то време, користећи се смутњама на Византијском двору, Арабљани су вршили пљачкашке налете на покрајине Византијске царевине.

[28]У Римској и Источној, Византијској царевини, патрицијима су се називала лица највишег сталежа. Антипатима = проконзулима су се називали царски намесници у покрајинама и областима.

[29]Манастир „Неуспављивих“ у Цариграду основао је у петом веку преподобни Александар (1- 430. год.). После његове смрти монаси ове обитељи преселише се у Витинију, северозападну област Мале Азије; ту основаше свој манастир, и доцније се опет вратише у Цариград. Монаси ових манастира називали су се „Неуспављиви“, што се у њиховим манастирима и дању и ноћу непрекидно вршило богослужење.

[30]Преп. Теодор Студит би постављен за игумана Студитског манастира 798. године; и по називу овога манастира он је и прозван „Студит“.

[31]Св. пророк Мојсије Боговидац, да би успешно водио и руководио народ Израилски, изабра себи за помоћнике људе поштене и

праведне (2. Мојс. 18, 19-27). Слично поступи и свети Теодор Студит, ради што успешнијег вођења и руковођења манастира и монаха.

[32] Никифор I царовао од 802-811. г. За царевања Ирине био чувар државне благајне.

[33] Прејемник св. Тарасија, св. Никифор I (Исповедник) патријарховао од 806-815. год.; упокојио се 826. год. Спомен његов празнује се 2. јуна и 13. марта. – Спомен пак св. Тарасија празнује се 25. фебруара.

[34] То је било 809. године.

[35] Тракија – област Византијске царевине, у североисточном крају Балканског полуострва.

[36] Под варварима, који се даље називају Скити, овде се разумеју Бугари, који су 809. године под вођством Крума напали на северне покрајине Византијске царевине.

[37] Никифор I царовао од 802. до 811. године. Његов син Ставрикије царовао само два месеца, а након три месеца после збацивања он умре.

[38] Михаил I Рангава, пашеног Ставрикијев, царовао од 811. до 813. године. – На Византијском двору купропалатима су се називали старешине дворске страже.

[39] Лав V Јерменин царовао од 813. до 820. године.

[40] Авгар, кнез града Едесе, на једној притоци реке Еуфрата. По предању, још за живота

Спаситељева, Авгар чу за Његова чудеса и упути му изасланике са молбом да дође к њему и исцели га од болести. Спаситељ му посла убрус са изображењем Свога лика. Додирнувши се убруса, Авгар доби исцељење. Тако је постао Нерукотворни образ (= икона) Спасов, који је доцније – 16. августа 944. године – пренет из Едеса у Цариград. – Опширније о томе видети под 16. августом.

[41]Свети патријарх Никифор Исповедник би послан у заточење 1. марта на острво Проконис, у Мраморном Мору; а на патријаршки престо би доведен дворски чиновник Теодот, иконоборац. – Спомен Св. Никифора празнује се 13. марта.

[42]Тропар Нерукотвореном образу Спаситељевом.

[43]Аполонија – назив многих древних градова, Овде је реч о древном граду у Илирији, познатом као Једном од истакнутих средишта римске образованости. Метопа – тврђава Аполоније.

[44]Вонита. или Бонит – у Малој Азији.

[45]Светом Пасхалију, ондашњем папи Римском (817-824. год.).

[46]Јерусалимском патријарху Томи I (+ после 820. год.).

[47]Александријском патријарху Христофору (805-836. год.)

[48]Под Асијом разуме се Мала Азија, или тачније – западни део њен.

[49]Преподобни Николај Исповедник, доцније игуман Студитски, † 868. године. Спомен његов празнује се 4. фебруара.

[50]То се догодило 819. године. – Смирна: древни знаменити град на западној обали Мале Азије; и данас – један од најнапреднијих градова Мале Азије.

[51]Преподобни Тадеј Исповедник, ученик преподобног Теодора Студита; † 818. године. Спомен његов празнује се 29. децембра.

[52]Михаил II Травлије или Валвос, тојест муцави, царовао од 820- 829. године.

[53]Халкидон – главни град Випиније, на северозападној обали Мале Азије, на јужном крају Цариградског мореуза, према Цариграду. У Халкидону држан Четврти Васељенски Сабор 451. године.

[54]Звање магистар означавало је на Византијском двору једну од највиших придворних дужности. То је звање било веће од патрицијског.

[55]Недалеко од Цариграда.

[56]Децембра 821. године самозванац Тома, који је издавао себе за сина цара Константина VI и још при крају царовања Лава Јерменина прогласио себе царем у Малој Азији, дође под

Цариград. Бојећи се да православни не пређу на његову страну, цар Михаил Валвос обећа да ће сазвати сабор ради измирења њиховог са гонитељима светих икона. Поводом тога свети Теодор Студит и дође у Цариград. Но сабор се не одржи, пошто самозванац би убијен од својих присталица, и за цара Михаила опаснсити пе беше више.

[57]Акрит – рт у Витинији, близу Никомидије, према Цариграду.

[58]Преподобни Иларион Далматски упокојио се 845. године. Спомен његов празнује се 6. јуна.

[59]Софроније био игуман Студитског манастира од 851-854. године.

[60]Пафлагонија – област на северу Мале Азије.

[61]Сардинија – велико острво у Средоземном Мору, на западу од Италије.

